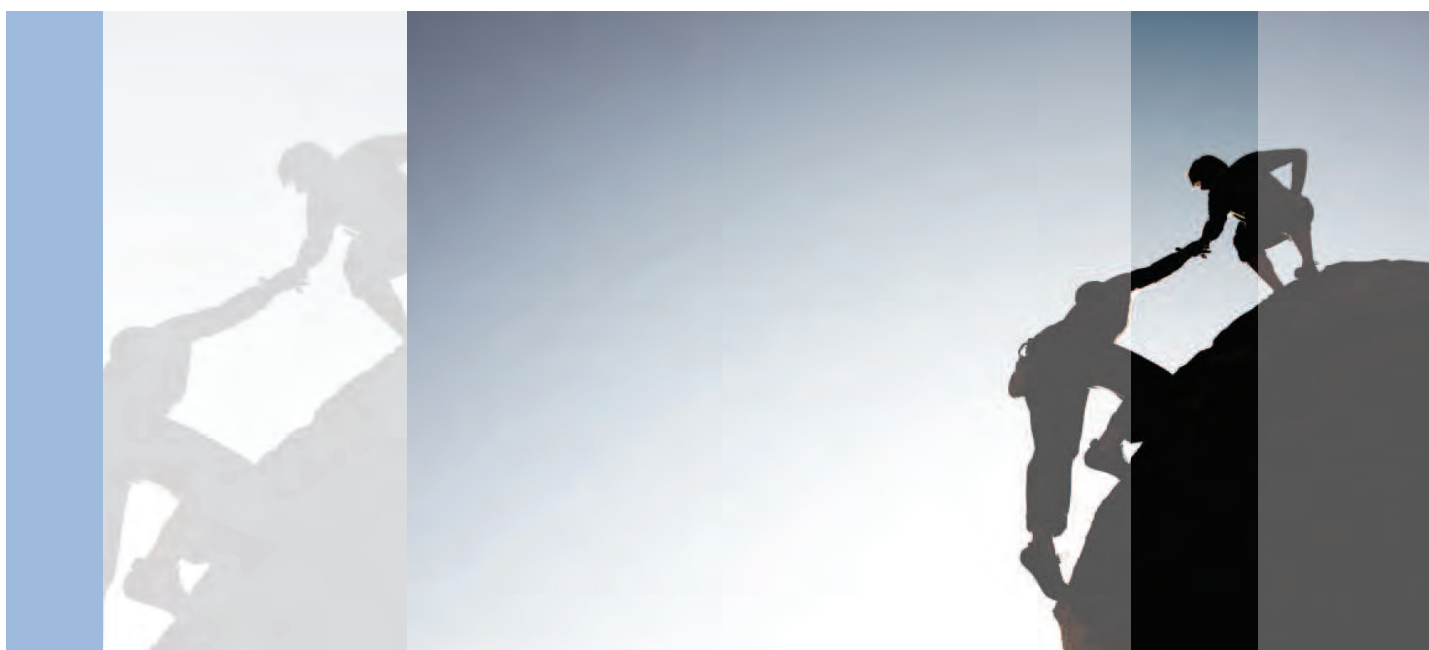

4. konferencia SAVEZ s medzinárodnou účasťou

Zborník abstraktov

Posilňovanie systému verejného zdravotníctva

9. - 10. 6. 2011, Košice

Posilňovanie systému verejného zdravotníctva

Strengthening Public Health Systems

Recenzovaný zborník abstraktov zo 4. konferencie SAVEZ s medzinárodnou účasťou

9. - 10. júna 2011, Košice, Slovenská republika

PodĎakovanie

4. konferencia SAVEZ s medzinárodnou účasťou bola podporená Medzinárodným Višegrádskym Fondom na základe Zmluvy č. 11110211, 7. rámcovým programom Európskej Únie na základe Zmluvy č. FP7 217605 (STEPS projekt), Európskou Asociáciou Verejného Zdravotníctva (EUPHA), Kanceláriou WHO na Slovensku, vydavateľstvom Portál, s.r.o. a neziskovou organizáciou Košice 2013 – Európske hlavné mesto kultúry.

Acknowledgements

The 4th International SAVEZ conference was supported by the International Visegrad Fund under contract No. 11110211, the 7th Research Framework Program of the European Union under grant agreement No. FP7 217605 (STEPS project), the European Public Health Association (EUPHA), the WHO Country Office in Slovakia, the publishing house Portal, Ltd. and the non-profit organisation Kosice 2013 – European Capital of Culture.

Recenzenti: doc. MUDr. Tibor Baška, PhD., doc. PhDr. Lucia Dimunová, PhD., doc. RNDr. Gabriel Guliš, CSc., MUDr. Zuzana Katreniaková, PhD., PhDr. Daniela Kállayová, PhD., MUDr. Jana Kollárová, PhDr. Marek Majdan, PhD., Iveta Rajničová-Nagyová, PhD.

Editori: MUDr. Zuzana Katreniaková, PhD., Iveta Rajničová-Nagyová, PhD.

Vydavateľ: Equilibria, s.r.o., Košice, SR. Jún 2011.

Príspevky neprešli jazykovou korektúrou.

Zborník: © Slovenská asociácia verejného zdravia, Košice

Abstrakty: © Autori jednotlivých abstraktov

Návrh obálky: © Claudia Jutková

SOCIO-EKONOMICKÉ FAKTORY PROSTREDIA A JEDNOTLIVCA

VO VZŤAHU K VNÍMANIU VLASTNÉHO ZDRAVIA U DOSPELEJ MESTSKEJ POPULÁCIE

Behanová M.^{1,2}, Katreniaková Z.^{2,3}, Nagyová I.^{1,2,3}, van Dijk J.P.⁴, Reineveld S.A.⁴

¹ UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta, Inštitút postgraduálneho vzdelávania KISH, Košice

² Slovenská asociácia verejného zdravia (SAVEZ), Košice

³ UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta, ÚVZ – Odd. sociálnej medicíny, Košice

⁴ University of Groningen, UMCG, Dept. of Social Medicine, Groningen, Holandsko

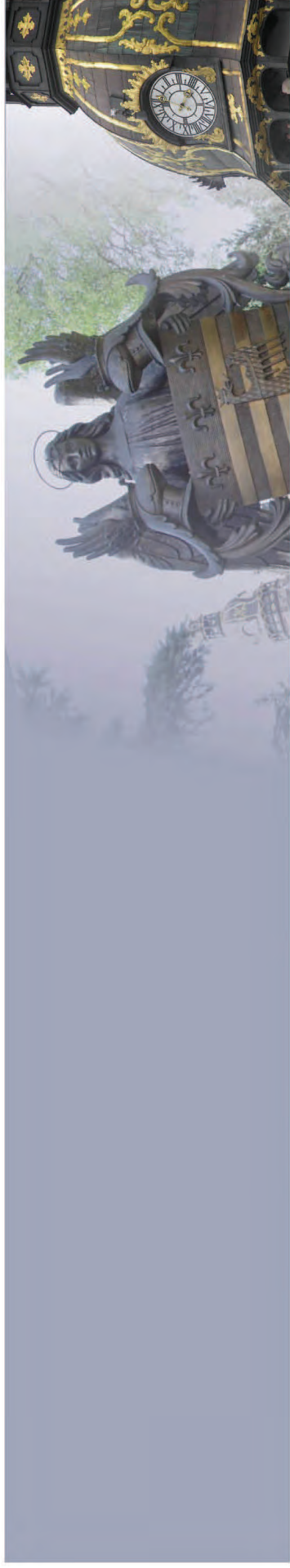
Úvod a cieľ: Obyvatelia žijúci v deprivovaných oblastiach často hodnotia svoje zdravie ako zlé. Môže to byť spôsobené jednak socio-ekonomickými (SE) charakteristikami samotných obyvateľov, ale aj prostredím v ktorom žijú. Cieľom tejto štúdie bolo zistiť vplyv SE faktorov prostredia a jednotlivcov na sebaopisované zdravie (SPZ) u obyvateľov miest na Slovensku.

Metódy: Údaje o SPZ, ročnom príjme domácnosti a vzdelaní boli zozbierané pomocou poštového dotazníkového prieskumu v rámci projektu EURO-URHIS 2 v dvoch najväčších slovenských mestách, v Bratislave a Košiciach. Respondenti boli náhodne vybraní stratifikovaným výberom z Registra Obyvateľov SR, podľa veku (19-64, ≥65) a pohlavia. Celková návratnosť dotazníkov bola 39 % (n=1155). Respondenti pochádzali z 31 mestských častí (MČ). SE údaje na úrovni MČ boli získané zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2001 (% nezamestnanosti, % obyvateľov so základným a vysokoškolským vzdelaním). Pre hodnotenie vzťahu SE faktorov prostredia a jednotlivcov na SPZ bola použitá viacúrovňová logistická regresia.

Výsledky: Obyvatelia so základným a stredoškolským vzdelaním ($p < 0.01$, OR=2.03-1.9, 95% CI 1.15-3.59) a nižším príjmom domácnosti ($p < 0.01$, OR=2.64-2.53, 95% CI 1.61-4.16) hodnotili svoje zdravie ako zlé častejšie v porovnaní s obyvateľmi s vysokoškolským vzdelaním a vyšším príjmom domácnosti. Obyvatelia žijúci v MČ s nízkymi SE charakteristikami sa nelíšili v hodnotení svojho zdravia v porovnaní s obyvateľmi žijúcimi v oblastiach s vyššími SE charakteristikami (MOR= 1.28, var = 0.069, CI=-0.02-0.16). Rozdiely v zlom SPZ sa medzi MČ signifikantne nelíšili (0.093; CI=-0.01-0.2).

Záver: Podľa našich zistení, so SPZ signifikantne súvisia u dospelých mestskej populácie len SE faktory na úrovni jednotlivca, a nie SE faktory na úrovni prostredia. Naďalej je teda potrebné skúmať možné vplyvy urbánnych faktorov na zdravie obyvateľov.

Kľúčové slová: mestské zdravie, sebaopisované zdravie, socio-ekonomické indikátory

Socio-ekonomické faktory prostredia a jednotlivca vo vzťahu k vnímaniu vlastného zdravia u dospeljej mestskej populácie

Martina Behanová¹⁻³

Zuzana Katreniaková¹⁻³, Iveta Nagyová¹⁻³, Sijmen A Reijneveld⁴, Jitse P van Dijk^{1,4}

1 KISH - Inštitút postgraduálneho vzdelávania, Lekárska fakulta, UPJŠ, Košice

2 Ústav verejného zdravotníctva – Odd. sociálnej medicíny, Lekárska fakulta, UPJŠ, Košice

3 Slovenská Asociácia Verejného Zdravia – SAVEZ, Košice

4 Department of Social Medicine, University Medical Center Groningen, University of Groningen, Holandsko

4. Konferencia SAVEZ, 9.júna 2011 Košice

- V súčasnosti žije viac ako polovica celosvetovej populácie **v mestách** (McKinsey Global Institute, 2011)
- Zahraničné štúdie preukázali, že zdravie ľudí v určitých oblastiach sa líši v porovnaní s inými областami (Hou, Myles 2005; Omariba, 2010; White, 2011)
- Rozdiely v zdraví vo vybraných ukazovateľoch existujú aj v rámci regiónov/okresov Slovenska (Rosičová et al., 2009, 2010, 2011)
- Existujú vedecké dôkazy, že tieto rozdiely sú spôsobené “**kontextuálnymi**” **vplyvmi** (contextual effects; t.j.vplyvmi prostredia presahujúcimi charakteristiky jeho obyvateľov) ako aj “**kompozičnými**” **vplyvmi** (compositional effects; t.j.vplyvmi rozdielných charakteristík obyvateľov žijúcich v daných oblastiach)

- Sebaopisudzované zdravie (= vnímanie vlastného zdravia na 5 škálovej stupnici 1-veľmi dobré, 5-veľmi zlé) je dobrým prediktorom mortality, morbidity i kvality poskytovanej zdravotnej starostlivosti (Manderbacka, 2003; Smith, 2010)
- Obyvatelia žijúci v deprivovaných oblastiach často hodnotia svoje zdravie ako zlé (Hou, Myles 2005)
- Môže to byť spôsobené jednak socio-ekonomickými (SE) charakteristikami samotných obyvateľov, ale aj prostredím v ktorom žijú

Zistiť vplyv socio-ekonomických faktorov
prostredia a jednotlivcov na sebaposudzované
zdravie u obyvateľov miest na Slovensku

Metódy

Stratifikovaný náhodný
výber z Registra
obyvateľov SR

**Dotazník
o zdraví lidí
v městech**

**Dotazník
o zdraví lidí
v městech**

- Zber údajov pomocou dotazníka zaslaného poštou (09/2010-03/2011)
- Oslovenie respondentov v 4 krokoch:
 1. Dotazník
 2. Pohľadnica (reminder)
 3. Dotazník
 4. Telefonovanie - Dotazník

Údaje z dotazníkového zberu

- Sebaposudzované zdravie dichotomizované na **dobré** (možnosti 1,2) a **zlé** (možnosti 3,4,5)

Indikátory socio-ekonomického statusu jednotlivca:

- Ročný príjem domácnosti (prepočítaný na osobu podľa škály OECD) a rozdelený na kvartily
- Vzdelanie (ZŠ, SŠ, VŠ)

Indikátory socio-ekonomického statusu mestských

častí:

- % nezamestnaných
- % obyv. s VŠ vzdelaním
- % obyv. so ZŠ vzdelaním

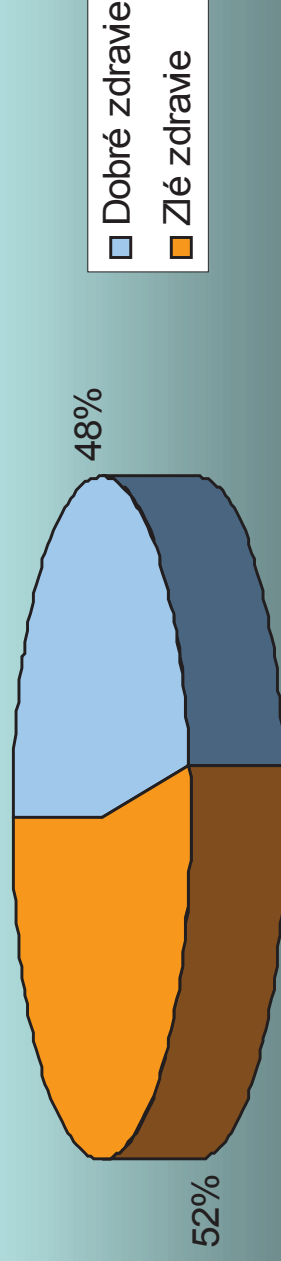
- Pre hodnotenie vzťahu SE faktorov prostredia a jednotlivcov na SPZ bola použitá **viacúrovňová logistická regresia**
- Softvér MLwiN 2.02 a SPSS 16

Výsledky

(predbežné výsledky k 31.12.2010)

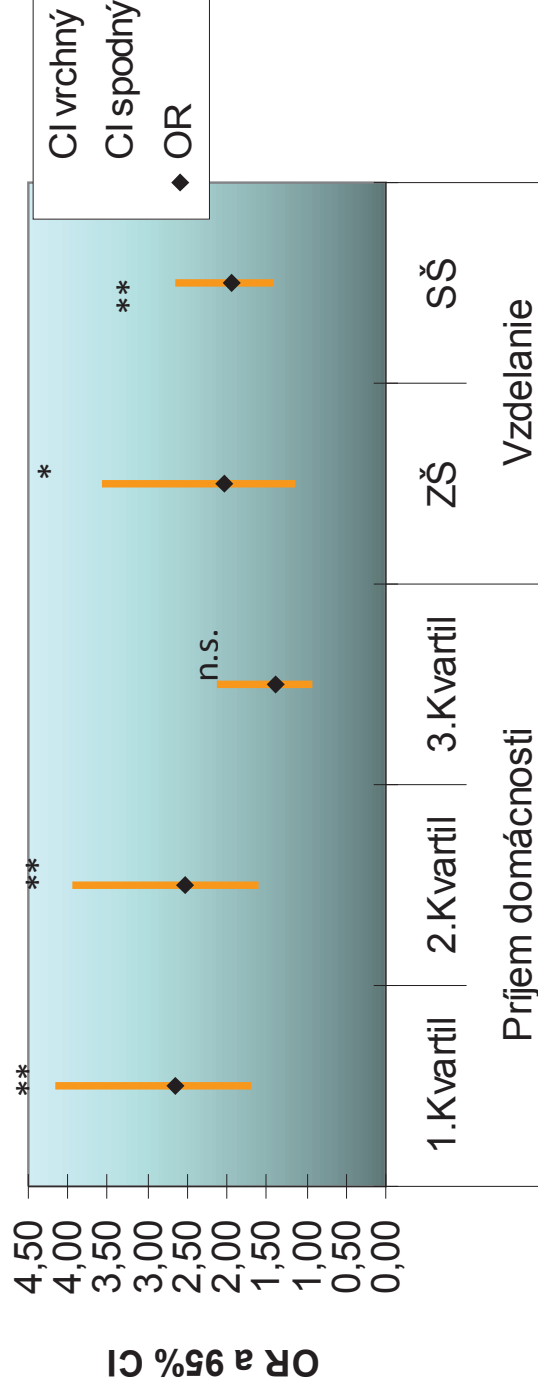
- Celková návratnosť dotazníkov bola 39 %
- N=1154 (47% mužov a 53% žien)
- Priemerný vek 61 rokov (SD= 16, Min=19, Max=93)
- Respondenti pochádzali z 31 mestských častí

Sebaopisované zdravie u mestskej populácie,
n=1150

- Obyvatelia žijúci v mestských častiach s nízkymi SE charakteristikami sa nelíšili v hodnotení svojho zdravia v porovnaní s obyvateľmi žijúcimi v oblastiach s vyššími SE charakteristikami (MOR= 1.28, var = 0.069, CI=-0.02-0.16)
- Rozdiely v zlom SPZ sa medzi mestskými časťami signifikantne nelíšili (0.093; CI=-0.01-0.2)

Vzťah seba posudzovaného zdravia, príjmu v domácnosti a vzdelania

** p < 0.001; * p < 0.05

Ref.katégoria: dobré zdravie, 4.kvartil, VŠ vzdelanie. Kontrolované pre vek, pohlavie a ich interakcie.

1. Q < 3600€; 2. Q = 3601-4800 €, 3. Q = 4801-6960 €, 4. Q > 6961 €

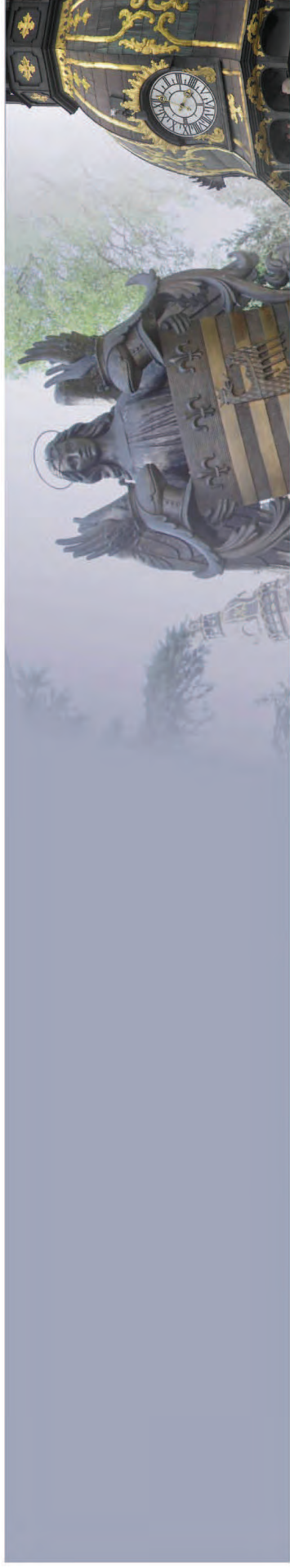
Obyvatelia so základným a stredoškolským vzdelaním (p < 0.01, OR = 2.03-1.9, 95% CI 1.15-3.59) a nižším príjmom domácnosti (p < 0.01, OR = 2.64-2.53, 95% CI 1.61-4.16) hodnotili svoje zdravie ako zlé častejšie v porovnaní s obyvateľmi s vysokoškolským vzdelaním a vyšším príjmom domácnosti.

Diskusia

- Podľa našich zistení, so SPZ signifikantne súvisia u dospelých mestskej populácie len SE faktory na úrovni jednotlivca, a nie SE faktory na úrovni prostredia
- Tieto zistenia sú v súlade so zisteniami iných štúdií (Stafford, 2001; Omariba 2010), v ktorých sa taktiež potvrdil vplyv faktorov na strane jednotlivca na zdravie a nepotvrdil sa vplyv prostredia

Štúdií, ktoré sa venujú vplyvu prostredia na zdravie a zároveň využívajú štatistickú metódu viacúrovňovej analýzy je v strednej Európe nedostatok. Veľká väčšina takto orientovaných štúdií pochádza z USA, Kanady, Veľkej Británie, Holandska, a pod.

Táto štúdia prispieva svojimi závermi k doplneniu poznatkov o vplyve urbanizovaného prostredia na zdravie obyvateľov v krajine, ktorá len donedávna podliehala rovnostárskej ideológii. Ako vyplýva z našich záverov, v skutku, rozdiely v SPZ medzi mestskými časťami sa nepotvrdili ale potvrdili sa rozdiely medzi obyvateľmi, ktoré sú ovplyvnené ich socio-ekonomickým statusom.

Ďakujem za pozornosť

martina.behanova@upjs.sk

Táto práca bola spolufinancovaná v rámci 7. Rámcového programu Európskej Komisie, projekt FP7-HEALTH-2007-B Číslo zmluvy 223711 (40%). Taktiež, táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0220-10 (40%) a Agentúrou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ na základe zmluvy č. ITMS: 26220120058 (20%).

- Stafford, M., Bartleya, M., Mitchell, R., Marmot, M.: Characteristics of individuals and characteristics of areas: investigating their influence on health in the Whitehall II study. *Health & Place* 7 (2001) 117–129
- Rosicova, K., Madarasova Geckova A., van Dijk JP, Rosic M., Zezula I., Groothoff, JW: Socioeconomic indicators and ethnicity as determinants of regional mortality rates in Slovakia. *Int J Public Health* 54 (2009) 274–282
- Rosicova, K., Madarasova Geckova A., van Dijk, JP, Kollarova J, Rosic, M., Groothoff, JW: Regional socioeconomic indicators and ethnicity as predictors of regional infant mortality rate in Slovakia. *Int J Public Health*. 2010. DOI 10.1007/s00038-010-0199-3
- Rosicova, K., Madarasova Geckova A., Rosic M, Speybroeck N., Groothoff JW, van Dijk, JP: Socioeconomic factors, ethnicity and alcohol-related mortality in regions in Slovakia. What might a tree analysis add to our understanding?
- McKinsey Global Institute: Urban world: Mapping the economic power of cities. March 2011. Available online: http://www.mckinsey.com/mgi/publications/urban_world/pdfs/MGI_urban_world_full_report.pdf
- Manderbacka, K.; Kåreholt, I.; Martikainen, P.; Lundberg, O.: The effect of point of reference on the association between self-rated health and mortality. *Soc.Sci.Med.*, 2003, 56, 7, 1447-1452
- Smith M.P., Glazier, R.H., Sibley, L.M.: The predictors of self-rated health and the relationship between self-rated health and health service needs are similar across socioeconomic groups in Canada. *Journal of Clinical Epidemiology* 63 (2010) 412-421
- OECD, 2010: <http://www.oecd.org/dataoecd/61/52/35411111.pdf>

Použitá literatúra

- Van Hooijdonk, C.; Droomers, M.; Deerenberg, I. M.; Mackenbach, J. P.; Kunst, A. E.: Higher mortality in urban neighbourhoods in the Netherlands: Who is at risk? J.Epidemiol. Community Health, 2008, 62, 6, 499-505
- Hou, F., Myles, J.: Neighbourhood inequality, neighbourhood affluence and population health. Social Science & Medicine 60 (2005) 1557–1569
- Omariba, D. W. R.: Neighbourhood characteristics, individual attributes and self-rated health among older Canadians. Health & Place 16 (2010) 986–995
- White, H. L., Matheson, F., Moineddin, R., Dunn, J. R., Glazier, R. H.: Neighbourhood deprivation and regional inequalities in self-reported health among Canadians: Are we equally at risk? Health & Place 17 (2011) 361–369